

ÖZET

İnsanoğlunun tekstil macerası içinde tekstil ürünleri tarihsel sürecin belirlediği değişimlerin etkisiyle bütün kültürlerde şekil, desen, süsleme, renk farklılıkları ile düşünsel gelişimin sanatsal yaratıma yansması bağlamında incelenmek durumundadır. Geleneksel tekniklerin öğrenilmesi ve geliştirilmesi çabalarını, insanlığın yaşadığı toplumdan beslenerek tasarım yaratma süreçlerini Japon klasik sanatını incelediğimizde görüyoruz.

Japonya'da kumaşların tasarım, üretim ve kullanımı yüzyıllar boyunca inceliğini zarafetini ve ideolojisindeki sürekliliğini sergiler. Japonya'da yapılan çalışmalardan da görüldüğü gibi geleneksel rezerv teknik ailesinin oluşması yönündeki çabalar Japon ve birçok batılı çağdaş lif sanatçılarının Shibori'nin büyümesine kapılmasına yol açmıştır.

Shibori süreçleriyle elde edilen tasarımlar genel olarak kendiliğindenliğin niteliklerini paylaşırlar. Shibori'nin özel sihri olan bu kendiliğindenlik ve rastlantısal oluşumlar, Zen felsefesiyle birebir örtüşmesinden de anlaşılacağı gibi sanatçının Japon sanatını doğanın bütünlüğü içinde düşünüp, yaratımları güncel taşıırken nesnenin içinde varolan ruhu kendisi işe karışmadan düşünsel bir yorum içinde ortaya koyması Shibori'ye üç boyutlu kimlik kazandırır. Bu yaratım serüveninde kontrollü kazalar da diyebileceğimiz bu doğal oluşumların güncel yorumlar ışığında ve "tek defaya mahsus olma" niteliği ile giyilebilir sanat alanındaki kullanımı içsel dünyaların fiziksel biçimlenmeleridir. Bu nedenle de fiziksel bağlılığı olmayan fikirler bağlamında anlaşılabilirler.

Bu bakış noktasından hareket ile sanatçılar ticari moda olgusuna referanslı olmayan giysileri sadece bir anlatım aracı olarak özgürce yaratma olanağı bulurlar. Dikkatlerini sosyal yorum yapmak, aynı zamanda rengin, tasarımın, formun estetiğini keşfetmek için giyime ve tekstile çevirmiş olan sanatçılar, yaratılan giyilebilir sanat eserlerinin pek çoğunu giymek için değil, sanat eseri olarak izlenmek ve anlaşılacak için biçimlendirmişlerdir. Sanatçılar yaratımlarında doğada var olan ve amacı belirleyebilecek bütün nesnelere arasından malzemelerini seçebilirler. Kumaşlar, tel, kağıt, bant, at kılı, metal, boncuk, sicim, gazete kağıdı, ahşap, ayna parçaları, lifler, mantar, plastik, cam, ipek, çiçekler, kurutulmuş çiçekler, mürekkep, sünger ve benzeri her türlü malzeme bu yaratımın tamamlayıcı parçaları olarak yerlerini alabilirler.

Genellikle bir zanaat dalı yok olmaya başladığında bu dalın korunması ve belgelendirilmesi ile ilgili çalışmalar da gerekli hale gelir. Günümüzde bu konuda yapılan çalışmalar bir zamanlar çok iyi bilinen Shibori tekniklerinin Japonya'da dahi unutulmaya başladığını ve korunması için yapılan çabalarını açıkça ortaya koymaktadır.

Çalışmamızın soru cümlesi varlığını koruyan geleneksel birikimlerin günümüzün gerekleri ve değerleri ışığında korunduğu ve güncellendiğinde nasıl bir işlev kazanabileceği konusuna odaklanmaktadır. Geleneksel tekniklerin öğrenilmesi ve geliştirilmesi çabalarının yanında Japonya ve Japonya dışındaki çağdaş lif sanatçılarının Shibori'nin büyümesine kapılıp ortaya koyduğu giyilebilir sanat bağlamındaki işler de bu konuda yaratıcı yenilenmelerin geliştirilmesinin teklifi anlamında anlaşılmalıdır.